

Юлія Васейко, Наталія Касянчук, Андрій Моклиця

Авторська інтерпретація концептів сум та самотність у романі Я. Л. Вишневського «Самотність у мережі»

XXI століття у польській літературі співвідносять із поширенням постмодернізму. Майстри художнього слова для вираження свого погляду на світ, зображення минулого й сучасного, опису прийдешнього звертаються до різних жанрів, вдаються до синтезу їхніх типових рис. Все більшої ваги набуває роман – соціально-психологічний, інтелектуальний, мелодраматичний та ін., у центрі смислової структури якого лежать як традиційні теми (кохання, протистояння добра і зла), так і нові, роками заборонені владою, етичними нормами (секс, одностатеві стосунки). Сучасна польська романістика представлена низкою яскравих авторів, серед яких особливою популярністю користується творчість Януша Леона Вишневського загалом, його роман «Самотність у мережі» («*S@motność w Sieci*») зокрема. Читачів захоплює тонкий психологізм твору, орієнтація автора на дослідження душевної організації особистості, чоловічий погляд на жіночу природу. Метою статті є аналіз специфіки інтерпретації Янушем Леоном Вишневським концептів сум та самотність у його романі «Самотність у мережі». Досягнення вказаної цілі передбачає апелювання до методики концептуального аналізу. У розвідці звернено увагу на концептуальний рівень змістової структури твору, смисловий потенціал якого найповніше реалізує система ключових понять, знаків, котрі формують базові сегменти індивідуально-авторської картини світу, що повною мірою зображає специфіку чуттєво-емоційної категоризації реальності польського письменника. З-поміж великої кількості концептів, які детермінують людське існування, митець концентрує свою увагу на тих, котрі, на його думку, мають найбільшу вартість, знаходяться на вершині ієрархії цінностей, а такими він вважає почуття кохання, страждання, заздрощів, суму, самотності й т.д. Саме вони стають головними героями роману «Самотність у мережі». Джерелом основних предметно-логічних та емоційно-експресивних інформаційних ланцюгів як фактуального, так і концептуального рівнів прочитання твору є поняття сум та самотність. Саме перший концепт реалізує потужне функціональне навантаження, що виявляємо у вираженні емоційного стану героїв, окресленні специфіки їхнього світосприйняття. Сум в авторській інтерпретації асоціюється водночас з негативними й позитивними емоціями, він неодмінно пов'язаний з категорією «самотність», якій митець теж надає важливого значення. Лексема *samotność*, присутня у заголовку твору, для

Я. Л. Вишневського має від'ємну конотацію, адже прирівнюється до страждання, горя, втрати, духовної порожнечі, що з'являється, як приступ астми та породжує депресію, водночас додатню – стає джерелом внутрішньої гармонії. Аналіз семантичного наповнення згаданих концептів, їхньої ролі дозволяє зробити висновок, що польський письменник об'єднує *сум* та *самотність* в емоційну цілісність амбівалентного характеру і показує їхню детермінуючу роль у житті сучасної людини загалом, його власному світі зокрема.

Ключові слова: сучасний роман, польська література, Януш Леон Вишневський, концептуальний рівень прочитання художнього твору, концепт, амбівалентність, сум, самотність.

Вступ

У сучасній польській літературі особливою популярністю серед авторів та читачів користується роман – соціально-психологічний, інтелектуальний, мелодраматичний, детективний та ін. Послуговуючись згаданим жанром, майстри художнього слова порушують як традиційні теми (кохання, боротьба добра й зла), так і нові, роками заборонені владою, костелом, неакцептовані етичними нормами (секс, одностатеві стосунки), концентрують свою увагу на внутрішньому світі людини, пірнають у глибину взаємин між чоловіком і жінкою, батьками й дітьми, друзями, колегами, показуючи багатовекторність таких реляцій, неможливість їхньої однозначної оцінки.

Польські романісти крізь призму досліджень поведінки осіб у різних життєвих ситуаціях намагаються пізнати психологію сучасного індивіда. На сторінках їхніх творів часто звучать мотиви розчарування, втрати власного місця у хаотичному сьогоденні, зневіри у кращому майбутньому. Згадані тексти надзвичайно інформативні, подекуди суперечливі, провокаційні, адже переоцінюють загальнолюдські цінності, протестують проти замовчування правди, для опису котрої вдаються до епатажу та глибокого психологічного аналізу.

У ХХІ столітті польська література збагатилася творчістю Януша Леона Вишневського – доктора інформатики, розробника програмного забезпечення для хіміків, який присвятив своє життя науці і ніколи не збирався заробляти на хліб письменництвом (Галаур, 2012). Його унікальна художня особистість увірвалася в національний й світовий літературний процеси романом «Самотність

у мережі» («S@motność w Sieci»), оповіданнями, які захопили читача своєю відвертістю, концептуальністю, актуальністю. «Творчу манеру письменника вирізняє багата тематична палітра, незначна концентрація на зовнішніх вимірах, натомість заглибленість у внутрішнє, тонкий психологізм, ретельний добір вербальних одиниць, активне послуговування номенами з імпліцитним змістовим потенціалом, чітка внутрішня структура, у якій центральний сегмент займають концепти «жінка», «кохання», «самотність», «чоловік», «сім'я» та ін.» (Васейко, 2017: 8). Польський автор не вигадує реальність, він пише про сьогоднішнє правдиво, не просто змальовує, а подає глибокий аналіз життєвих обставин, що генерують, вдосконалюють, деформують, руйнують чуттєву організацію особистості. Популярність Я. Л. Вишневського «не означена кордонами чи то Польщі, де народився автор, чи Німеччини, де зараз проживає. Твори майстра слова читають далеко за межами цих країн, адже митець порушує теми, котрі близькі сучасному реципієнтові» (Васейко, 2014: 23).

Літературний дебют Януша Леона Вишневського виявився дуже вдалим. Роман «Самотність у мережі» перевидавали багато разів, перекладали різними мовами світу, він довго утримував верхні позиції у списках бестселерів, був екранізований. Проте і сьогодні бракує його комплексного дослідження, зокрема вивчення ключових елементів концептуальної структури твору як компонентів індивідуально-авторської картини світу, що й зумовлює актуальність цієї розвідки, мета якої – аналіз специфіки інтерпретації Янушем Леоном Вишневським семантико-функціонального наповнення категорій «сум» та «самотність» у його романі «Самотність у мережі».

Теоретичний базис

Досягненню поставленої цілі сприяло використання методу концептуального аналізу. Теоретико-методологічною базою нашої роботи стали праці Ю. Васейко «Вербальний портрет жінки в оповіданнях Януша Вишневського» (Васейко, 2014), «Специфіка функціонування концепту «чоловік» в оповіданнях Я. Л. Вишневського» (Васейко, 2017), С. Галаур «Письменник Януш Леон Вишневський: «Якби не було нещасливого кохання – не було б і літератури» (Галаур, 2012), О. Кагановської «Текстові концепти художньої прози (на матеріалі французької романістики середини ХХ

сторіччя)» (Кагановська, 2002), О. Палій «Поетика постмодерністського роману (до теоретичних аспектів)» (Палій, 2013), О. Радченко «Види концептуальної метафори: підстави класифікації» (Радченко, 2003), А. Домбровської «Sposoby wyrażania emocji w wybranych dziewiętnastowiecznych podręcznikach języka polskiego dla cudzoziemców» (Dąbrowska, 2006), Р. Гжегорчикової «Z badań nad porównawczą semantyką leksykalną: nazwy „tęsknoty” w różnych językach» (Grzegorzczkowska, 1999), А. Кжижановської «Pole semantyczne pojęcia smutku w języku polskim i francuskim» (Krzyżanowska, 2008), І. Новаковської-Кемпни «Konceptualizacja uczuć w języku polskim» (Nowakowska-Kempna, 2000), Ю. Пузиніної «Uczucia a postawy we współczesnym języku polskim» (Puzynina, 2000), Д. Рубене «Semantyka leksemu smutek w powieści J. L. Wiśniewskiego S@motność w Sieci oraz w jej łotewskim przekładzie» (Rubene, 2012), С. Сковронка «Strategie czytania powieści J. L. Wiśniewskiego „S@motność w sieci”» (Skowronek, 2009) та ін.

Інформаційне наповнення літературного твору має свою специфіку у порівнянні з текстами інших функціональних стилів, що зумовлено особливістю відображення навколишнього світу. Письменник відтворює дійсність через конкретно-чуттєві образи, подає суб'єктивно-авторську модель реальності. Крім семантичної інформації, у художньому творі активно функціонують естетична й емоційна. Для адекватного сприйняття усіх її видів читачеві необхідно виявити та витлумачити імпліцитні компоненти змістової структури тексту (Васейко, 2014: 51). Потужним джерелом вербально невиражених відомостей є елементи змістово-концептуальної інформації.

Концептуальність літературного твору якнайповніше реалізує система ключових для творця понять, котрі стають центром як змістово-фактуальної, так і підтекстової площин прочитання художнього тексту, відображають специфіку індивідуально-авторської картини світу. З-поміж великої кількості категорій, котрі детермінують існування індивіда, майстер слова обирає ті, що, на його думку, мають більшу вартість. Такими для польського письменника Януша Леона Вишневського є почуття кохання, страждання, заздрощів, суму, самотності й т.д. Саме вони стають головними героями роману митця «Самотність у мережі».

Виклад основного матеріалу

Свій перший роман, що відразу став бестселером, Я. Л. Вишневецький творив для самого себе. В інтерв'ю С. Галаур автор зізнався: «...добре пам'ятаю, що мені було сумно. Щоб дати раду цьому смутку, викликаному особистими переживаннями, написав історію з мого життя, але не про себе, а про людей, яких я любив, ненавидів і яких знав дуже близько. Головна героїня твору була моєю подругою, а головний герой – товаришем. Я слухав їхні сповіді як третя особа, але писав від себе, і складається враження, що це моя власна історія (Галаур, 2012). Отож, досвід друзів й знайомих, власні емоції, подекуди песимістичні, бажання окреслити причину їхнього виникнення, передбачити наслідки спонукали митця створити твір про почуття.

У тексті роману «Самотність у мережі» потужне функціональне навантаження, що виявляємо у передачі емоційного стану персонажів, окресленні специфіки їхнього світосприйняття, виконує концепт «сум», виражений іменником *smutek* у різних граматичних формах: *Ile smutku i bólu można opowiedzieć w ciągu niespełna dwóch minut? – myślał; Dostyc było smutku na dzisiaj;...odczuwał na przemian smutek i dumę; Odkąd zakładasz, że mężczyźni wiedzą, co powoduje smutek kobiet? To, co przeczytasz, jest czasami wstrząsające, a z pewnością zatopione w smutku; Nigdy nie próbował jej rozbawić dowcipem, gdy podejrzewał, że jej smutek nie jest akurat odwrotnością śmiechu; Drugie, jakie nasuwało się zaraz po wrażliwości, to „smutek”*. Цей продуктивний елемент вербальної організації твору часто трансформується у прикметникові, прислівникові, рідше дієслівні форми *smutny, smutno, zasmucić*: *Gdy wróciła po chwili z winem, miała świeży makijaż, była opanowana i wyjątkowo smutna; Życie jest przeważnie smutne; Ale ja przecież chcę być teraz smutny; Znowu robiło się mu smutno; Będę musiała przyjechać jutro – pomyślała i zrobiło jej się nagle smutno. Ten wiersz mnie wzrusza i zasmuca*.

Традиційно сум відносять до негативних емоцій, пов'язаних з роздратуванням, трактують як психічний стан, що є наслідком неприємного досвіду, пережитих страждань, особливо моральних, відчуття неспокою, втрати, прикрих спогадів (Krzyżanowska, 2008: 63), «uczucie przygnębienia; smutne przeżycia, kłopoty, zmartwienia» (Słownik języka polskiego PWN. R-Z. 1996: 249). Про багатовимірність смутку сигналізують синоніми *beznadzieja, depresja,*

apatia, zniechęcenie, melancholia, tęsknota, rezygnacja, desperacja, markotność, przygnębenie, obojętność, pasywność, ośpienie та ін.

Герої роману сприймають почуття суму як стан пригнічення, незадоволення, байдужості в оцінці того, що відбувається навколо, аж до появи депресивних настроїв, страхів. Такі емоції непокоять, навіть викликають сором: *Mało kto przyzna się, że jest pełen smutku*. Виникає нестримне бажання їх позбутися, припинити свої страждання, уникнути хвороби, що вербально передають дієслова *modlić się, prosić, rozgonić, podzielić się, zmniejszyć* та ін.: *Zaraz rozgoniłby ten cholerny smutek; Ale mimo to nie opowiadaj mi, proszę, nic smutnego dzisiaj; Podzielić się z kimś smutkiem przeszłości i zmniejszyć go w ten sposób? Modlił się, aby minął mu ten smutek*, з негативною семантикою іменники, фразеологічні одиниці *depresja, lęk, ociężałość, odrętwienie, bezsens, nastrój mszy za zmarłych: Nie umiał [...] nie wpaść w depresję. Ze wszystkimi symptomami: smutkiem, lękiem, uciskiem w klatce piersiowej, ociężałością przechodzącą chwilami w odrętwienie, poczuciem bezsensu i nastrojem mszy za zmarłych*.

У романі сум, біль, страждання, рівноцінні за своєю конотацією, творять синонімічні пари *smutek – ból, smutek – płacz, smutek – tęsknota, smutek – żal: Ile smutku i bólu można opowiedzieć w ciągu niespełna dwóch minut? – myślał; Ta strona była pełna smutku. Smutku i tęsknoty; Cały smutek i rozpacz tego aktu mogła wyrazić takim jednym krótkim zdaniem tylko Asia; Ogarnął ją nieskończony smutek i żal*. В тематичному полі від'ємних душевних станів поруч зі *smutkiem* фіксуємо також лексеми з інтенсивнішим негативним значенням: *W tym bagnie smutku, absurdu, nienawiści i żalu do świata były jak lina, za którą można się kawałek po kawałku podciągać do góry*.

Герої роману часто не в силі контролювати, приховати від оточення сум, адже його видно навіть зовні, він живе в очах персонажів. Слова часто зайві. Аби відчуті емоційний стан особи, варто просто придивитися до неї пильніше. Вербальними виразниками ідентифікаторів смутку є іменники *twarz, oczy*, дієслова *wpatrywać się, spojrzeć* та ін.: *Jest delikatny, wrażliwy, wpatruje się w moje oczy z takim smutkiem; Jego twarz wyrażała smutek; Wdowa jest blondynką o smutnych oczach, które mają, głównie na skutek wielu operacji, niedefiniowalny kształt; Odwrócił się twarzą do wnętrza przedziału i spojrzął na nią smutno. Miał smutne, zmęczone, zielonkawe oczy*.

Сум з огляду на силу відчуття і пережиття героями не одноплановий, його концентрація може досягати дуже високих показників, котрі автор вербально увиразнює прикметниками, дієприкметниками й прислівниками *nieskończony, ściskający, wielki, cholernie, wyjątkowo, ostatecznie, często*: *Ogarnął ją nieskończony smutek i żal; Potem trochę smutku ściskającego za gardło; To jest tak cholernie smutne; Nigdy nie mówił o smutku, a wiedziałam, że przeżył smutek ostateczny; Gdy wróciła po chwili z winem, miała świeży makijaż, była opanowana i wyjątkowo smutna; Nikt nie zaprzeczy, że Kopciuszek miał wyjątkowo smutne dzieciństwo; Po pewnym czasie smutek był tak wielki, że nie mogłam sobie poradzić ze wstawaniem rano*. Свідченням того, наскільки це сильна емоція, є заява героя, що для подолання того стану потрібна аж ціла доба: *Daję sobie radę ze smutkiem przeciętnie w 24 godziny*.

Януш Леон Вишневський задля акцентування інтенсивності відчуття суму вдається до тавтологій, повторів лексем на його означення. Наприклад, в одній синтаксичній конструкції фіксуємо накопичення слів *smutek, smutne, smutniejsze, smutny*: *Drugie, jakie nasuwało się zaraz po wrażliwości, to „smutek”. Ta strona była pełna smutku. Smutku i tęsknoty; To jest tak cholernie smutne, że szczerze mówiąc, płaczę, gdy Ci o tym piszę. To pewnie przez to wino i B. B. Kinga, którego słucham. „Three o'clock blues”. To na pewno przez to. Chyba nie ma nic smutniejszego u B. B. Kinga niż ten blues. Ale ja przecież chcę być teraz smutny. Blues komponuje się ze smutku*. Такий прийом дозволяє майстрові художнього слова підкреслити значущість згаданої емоції в житті його героїв, водночас виокремити для неї особливе місце у власній картині світу.

Характер смутку, його глибина в трактуванні Януша Леона Вишневського різняться і через природу свого виникнення. Почуття, генеровані спогадами, асоціаціями, зокрема запахами, музикою, здебільшого легкі, нетрагічні. Наприклад, блюз для Наталії та Якуба створює ауру мінорного настрою: *Blues komponuje się ze smutku*. Творчість польської виконавиці співаної поезії Едити Гепперт для головної героїні також співвідноситься з сумом: *Dzisiaj mogła słuchać tylko Geppert. Chciała całkowicie zapaść się w smutek. Geppert była na to najlepsza. Wybrała „Zamiast”*. Натомість інтенсивність почуття зростає, коли його причиною стає втрата близької людини. Тоді сум набуває драматичного наповнення, викликає появу нервових і

психічних розладів, наприклад, депресії. Такий стан характеризує Дженніфер після її розставання з Еліотом: *Po pewnym czasie smutek był tak wielki, że nie mogłam sobie poradzić ze wstawaniem rano. Miałam endogenną depresję.* Схожі емоції переживає і Якуб після смерті Наталії: *Nie umiał po czymś takim jak to ostatniej nocy nie wpaść w depresję.*

Специфіку індивідуально-авторської інтерпретації категорії «суму» виявляємо в її відкритості, різновекторності, адже вона співвідносна не лише з негативними пережиттями, натомість генерує і появу нейтральних, а подекуди й приємних станів, в які герої прагнуть поринути: *Chciała całkowicie zapaść się w smutek.* Автор нівелює негативну конотацію смутку, включаючи номен на його означення до переліку таких позитивних емоцій, як здивування, захоплення, радість, зацікавленість, вербально відтворених іменниками *podziw, zdumienie, ciekawość, wzruszenie, radość, duma: Teraz jest dopiero 17.15 w Warszawie, a zdążyłeś już wywołać we mnie podziw, zdumienie, ciekawość, zazdrość, wzruszenie, smutek i radość; ...odczuwał na przemian smutek i dumę.* Отож, смуток в трактуванні Я. Л. Вишневського має амбівалентний характер, не є однозначним, перебуває на межі позитивних і негативних емоцій (Dąbrowska, 2006: 445).

У внутрішній змістовій організації твору категорія «суму» взаємодіє з «самотністю». Про центральну позицію останньої у концептуальній структурі роману свідчить наявність її вербального знака у назві «*S@motność w Sieci*». Як відомо, заголовок літературного тексту виконує символічну, типізаційну, художньо-узагальнювальну роль, у стислій формі подає читачеві основну суть повідомлення. Про особливе смислове навантаження лексеми *samotność* у розкритті смислу роману свідчить також висока частотність її вживання у класичній дефініції: «*życie, przebywanie w odosobnieniu, brak towarzystwa, rodziny; bycie samotnym*» (Słownik języka polskiego PWN. R-Z. 1996: 165): *W Nowym Jorku tak samo jak na Nowej Gwinei ludzie truchleją ze strachu przed samotnością i opuszczeniem; Kiedyś, paląc w swoim biurze, wyjątkowo w zupełnej samotności – marihuana jest jak alkohol, człowiek woli zatruwać się nią w towarzystwie – przeżył stan, w którym wydawało mu się, że nie musi oddychać; ... cały ten zgiełk jego życia nie są przypadkiem tylko formą*

ucieczki przed pustką i samotnością; Czuł coś, co stanowiło chyba mieszaninę rozgoryczenia, pretensji do niej, rozczarowania i samotności.

Самотність у романі Я. Л. Вишневського асоціюється зі страхом, внутрішньою пусткою, стражданнями й навіть хворобами, наприклад, астмою чи депресією, співвідноситься з темними кольорами: *Przecież samotność to najgorszy rodzaj cierpienia! Tutaj, na tym szarym, opuszczonym dworcu, skazany na bezczynność, nie mógł zająć się niczym innym, by zapomnieć, i samotność pojawiła się jak atak astmy. W Nowym Jorku tak samo jak na Nowej Gwinei ludzie truchleją ze strachu przed samotnością i opuszczeniem; Znikając, oddalał się od bliskich mu ludzi i nie dając sobie rady z samotnością, wpadał w tę swoją czarną dziurę depresji.*

В авторській перцепції самотність – то горе, втрата, сум, пустка: *Gdy zniknęła na tym swoim wózku za drzwiami samolotu, poczuł nagłą pustkę, smutek i samotność.* Означення *dokuczliwy, najgorszy* підкреслюють негативну семантику цього відчуття: *Dopiero po miesiącu zauważył, że zdarzają mu się coraz częściej chwile, gdy odczuwa dokuczliwą samotność; Samotność jest najgorsza.*

В індивідуально-емоційному образі дійсності польського письменника, попри свою традиційну первинну негативну конотацію, концепт «самотність» має амбівалентну природу, адже не належить лише до простору від'ємних почуттів, оскільки може мати позитивний вплив на індивіда, наприклад, спонукає змінюватися, шукати вихід з прикрої ситуації: *Gdy była bezgranicznie nieszczęśliwa z powodu swojej samotności, jej spódniczki stawały się krótsze.* Часто такі трансформації лише зовнішні, проте вони підкреслюють некомфортність для певної особи існувати в ізоляції, несприйняття нею усамітнення, констатацію відсутності щастя. Водночас Я. Л. Вишневський як прекрасний психолог добре усвідомлює, що для окремих людей самотність є бажаним станом, котрий їх стабілізує, наповнює життя гармонією. Тому семантичне поле лексеми *samotność* збагачується дієсловами, прикметниками, дієприкметниками, прислівниками, які генерують позитивні конотації (*lubi najbardziej, uwielbiała, harmonijna, wypielegnowana, ustabilizowana, sprzyjający*): *W takich momentach właśnie Alicja przyłapywała się na mroźce w żyłach myśli, że tak naprawdę to ten facet leżący obok w łóżku zakłóca jej to, co ona lubi najbardziej: harmonijną, wypielegnowaną i ustabilizowaną samotność; Uwielbiała tę*

samotność w biurze, odkąd go sobie znalazła; To on z samotności sprzyjającej rozmowie i jedności z Bogiem uczynił swoją filozofię. Через самотність, на думку одного з героїв роману, можна сподобатися Богу, що дозволяє трактувати її як особливий душевний стан: *Oprócz samotności także wiedzę traktował jako coś, czym można przypodobać się Bogu.* Амбівалентністю цього концепту Я. Л. Вишневський акцентує притаманне людині бажання й навіть потребу почуватися комусь потрібною, перебувати у товаристві рідних, знайомих, водночас підкреслює природність вибору індивідом ізоляції, усамітнення як єдиного правильного виходу із певної складної ситуації, шляху у свій внутрішній світ, дороги до злагоди з самим собою.

Наукова новизна

Попри увагу науковців до сучасної польської романістики загалом, творчості Я. Л. Вишневського зокрема, окремі аспекти концептуальності творів останнього вивчено не у повному обсязі. Наукова новизна дослідження полягає у спробі визначення засад категоризації світу Янушем Леоном Вишневським на основі концептуального аналізу індивідуально-авторського наповнення категорій, що більшою чи меншою мірою детермінують життя індивіда, як-от «суму» й «самотності», котрі формують ядро смислової структури роману митця «Самотність в мережі».

Висновки

Отже, концептуальний рівень смислової структури роману популярного польського письменника Януша Леона Вишневського «Самотність у мережі» є складним цілим, котре об'єднує у собі поняття, вагомі у внутрішній організації особистості, які визначають її взаємини з навколишнім світом та ставлення до самої себе, де важливе місце займають концепти «сум» та «самотність». Попри високу інтенсивність сучасного життя, людина досить часто відчувається самотньою, емоцією, що детермінує її духовний стан, є смуток. Хоча кожен з названих концептів має власну семантичну й вербальну структуру з домінуванням іменників, прикметників, дієприкметників, прислівників, дієслів на означення різних душевних станів (*smutek, tęsknota, ból, samotność, depresja, lęk, ociężałość, odrętwienie, bezsens, uwielbiać, lubić, smutny, smutnie*), які формують багаті синонімічні ряди (*smutek – ból, smutek – opuszczenie*), в авторській перцепції вони досить часто межують або ж становлять одне ціле (*smutek i samotność*), єднає їх амбівалентна природа, котру

виявляємо в тому, що вони генерують як негативні, так і позитивні конотації, підкреслюють складність внутрішньої організації людини, її неоднозначність. Для повноцінної перцепції індивідуальної концептуальної картини світу Януша Леона Вишневецького необхідно проаналізувати авторську інтерпретацію семантичного наповнення й інших ключових понять, наприклад, «родина», «зрада», «біль», що і стане предметом нашої наступної розвідки.

Література

- Васейко, Ю. (2014). Вербальний портрет жінки в оповіданнях Януша Вишневецького. *Типологія та функції мовних одиниць*, 2, 23–32.
- Васейко, Ю. (2017). Специфіка функціонування концепту «чоловік» в оповіданнях Я. Л. Вишневецького. *Україна та Польща: минуле, сьогодення, перспективи*, 6, 8–12.
- Васейко, Ю. (2014). Структурно-функціональні параметри вертикального контексту художнього твору. *Дивослово*, 10 (691), 47–52.
- Галаур, С. (2012). Письменник Януш Леон Вишневецький: «Якби не було нещасливого кохання – не було б і літератури». *Урядовий кур'єр*. [Електронний ресурс]. URL: <http://ukurier.gov.ua/uk/articles/pismennik-yanush-leon-vishnevskij-yakbi-ne-bulo-ne/> (дата звернення 25.05.2022).
- Кагановська, О. (2002). *Текстові концепти художньої прози (на матеріалі французької романістики середини ХХ сторіччя)*. Київ.
- Палій, О. (2013). Поетика постмодерністського роману (до теоретичних аспектів). *Літературознавчі студії*, 39 (2), 278–288.
- Радченко, О. (2003). Види концептуальної метафори: підстави класифікації. *Вісник Харківського національного університету ім. В. Н. Каразіна*, 586, 141–144.
- Dąbrowska, A. (2006). Sposoby wyrażania emocji w wybranych dziewiętnastowiecznych podręcznikach języka polskiego dla cudzoziemców. *Wyrażanie emocji*, 445–456.
- Grzegorzczak, R. (1999). Z badań nad porównawczą semantyką leksykalną: nazwy „tęsknoty” w różnych językach. *Semantyka a konfrontacja językowa*, 199–204.
- Krzyżanowska, A. (2008). Pole semantyczne pojęcia smutku w języku polskim i francuskim. *Pojęcie, słowo, tekst. Z zagadnień semantyki leksykalnej*, 61–78.
- Nowakowska-Kempna, I. (2000). *Konceptualizacja uczuć w języku polskim*. Warszawa.
- Puzynina, J. (2000). Uczucia a postawy we współczesnym języku polskim. *Język a Kultura*, 14, 9–14.
- Rubene, D. (2012). Semantyka leksemu smutek w powieści J. L. Wiśniewskiego S@motność w Sieci oraz w jej łotewskim przekładzie. *Folia Linguistica*, 46, 103–111.

Skowronek, B. (2009). Strategie czytania powieści J. L. Wiśniewskiego „S@motność w sieci”. *Annales Universitatis Paedagogicae Cracoviensis. Studia Historico-litteraria*, 9, 40–50.

Słownik języka polskiego PWN. R-Z. (1996). Warszawa.

Джерела ілюстративного матеріалу

Wiśniewski, J. L. (2017). *Samotność w sieci* (e-book).

References

Vaseiko, Yu. (2014). Verbalnyi porter zhinky v opovidanniakh Yanusha Vyshnevskoho [Verbal portrait of a woman in the stories of Janusz Wisniewski]. *Typolohiia ta funktsii movnykh odynts*, 2, 23–32 (in Ukrainian).

Vaseiko, Yu. (2017). Spetsyfika funktsionuvannia kontseptu «chолоvik» v opovidanniakh Ya. L. Vyshnevskoho [The specifics of the functioning of the concept of «man» in the stories of J. L. Wiśniewski]. *Ukraina ta Polshcha: mynule, sohodennia, perspektyvy*, 6, 8–12 (in Ukrainian).

Vaseiko, Yu. (2014). Strukturno-funktsionalni parametry vertykalnoho kontekstu khudozhnoho tvor [Structural and functional parameters of the vertical context of a work of art]. *Dyvoslovo*, 10 (691), 47–52 (in Ukrainian).

Halaur, S. (2012). Pysmennyk Yanush Leon Vyshnevskiy: «Iakby ne bulo neshchaslyvoho kokhannia – ne bulo b i literatury» Uriadovi kur'ier [Writer Janusz Leon Wisniewski: «If there was no unhappy love – there would be no literature»]. Available at: <http://ukurier.gov.ua/uk/articles/pismennik-yanush-leon-vishnevskij-yakbi-ne-bulo-ne/> (in Ukrainian).

Kahanovska, O. (2002). *Tekstovi kontsepty khudozhnoi prozy (na materialii frantsuzkoi romanistyky seredyny KhKh storichchia)* [Textual concepts of fiction (based on French novels of the mid-twentieth century)]. Kyiv (in Ukrainian).

Palii, O. (2013). Poetyka postmodernistskoho romanu (do teoretychnykh aspektiv) [Poetics of the postmodern novel (to theoretical aspects)]. *Literaturoznavchi studii*, 39(2), 278–288 (in Ukrainian).

Radchenko, O. (2003). Vydy kontseptualnoi metafory: pidstavy klasyfikatsii. In: *Visnyk Kharkivskoho natsionalnoho universytetu im. V. N. Karazina* [Types of conceptual metaphor: the basis of classification], 586, 141–144 (in Ukrainian).

Dąbrowska, A. (2006). Sposoby wyrażania emocji w wybranych dziewiętnastowiecznych podręcznikach języka polskiego dla cudzoziemców [Ways of expressing emotions in selected 19th-century Polish language textbooks for foreigners]. *Wyrażanie emocji*, 2006, 445–456 (in Polish).

Grzegorzczak, R. (1999). Z badań nad porównawczą semantyką leksykalną: nazwy „tęsknoty” w różnych językach [From the study of comparative lexical semantics: the names of "longing" in different languages]. *Semantyka a konfrontacja językowa*, 199–204 (in Polish).

Krzyżanowska, A. (2008). Pole semantyczne pojęcia smutku w języku polskim i francuskim [The semantic field of the concept of sadness in Polish and French]. *Pojęcie, słowo, tekst. Z zagadnień semantyki leksykalnej*, 61–78 (in Polish).

- Nowakowska-Kempna, I. (2000). *Konceptualizacja uczuć w języku polskim* [Conceptualization of feelings in Polish]. Warszawa (in Polish).
- Puzynina, J. (2000). Uczucia a postawy we współczesnym języku polskim [Feelings and attitudes in modern Polish]. *Język a Kultura*, 14, 9–14 (in Polish).
- Rubene, D. (2012). Semantyka leksemu smutek w powieści J. L. Wiśniewskiego *S@motność w Sieci* oraz w jej łotewskim przekładzie [Semantics of the lexeme sadness in the novel by J. L. Wiśniewski *S@motność w Sieci* and in its Latvian translation]. *Folia Linguistica*, 46, 103–111 (in Polish).
- Skowronek, B. (2009). Strategie czytania powieści J. L. Wiśniewskiego „*S@motność w sieci*” [Reading strategies of J. L. Wiśniewski's novel “Loneliness in the network”]. *Annales Universitatis Paedagogicae Cracoviensis. Studia Historico-litteraria*, 9, 40–50 (in Polish).
- Słownik języka polskiego PWN. R-Z.* (1996). [Dictionary of the Polish PWN language. R-Z.]. Warszawa.

List of Sources

- Wiśniewski, J. L. (2017). *Samotność w sieci* [Loneliness on the Net], (e-book) (in Polish).

Yuliia Vaseiko, Nataliia Kasianchuk, Andrii Moklytsia. The author's specifics of the interpretation of the concepts «sadness» and «loneliness» in the novel «Loneliness on the Net» by Janusz Leon Wiśniewski. The 21st century in Polish literature is associated with the spread of postmodernism. To express their views on the world, to reflect the past and present and to describe the future, writers turn to different genres and synthesize them. Social, psychological, intellectual, melodramatic, female novels are becoming extremely popular. It is this genre that helps the modern writer to touch on both traditional topics (love, confrontation of good and evil) and new ones, which for years have been banned by the authorities, human ethical norms (sex, homosexual relationships). Modern Polish novels are represented by a number of prominent authors, among them is Janusz Leon Wiśniewski and his novel «Loneliness on the Net». Readers are fascinated by the subtle psychology of the work, the author's focus on the study of human mental organization of the person. The aim of the article is to analyze the specifics of Janusz Leon Wiśniewski's interpretation of the concepts of «sadness» and «loneliness» in his novel «Loneliness on the Net». Achieving this goal involves appealing to the methodology of conceptual analysis. The conceptual levels of the semantic structure of the novel «Loneliness on the Net» have been analyzed in the article. The semantic potential of which is most fully realized by a system of key concepts, signs that form the basic segments of individual-authorial picture of Wiśniewski's world. It was found that among a large number of concepts, the writer chooses those that, in his opinion, have more value, and as such he considers feelings of love, suffering, envy, sadness, loneliness, etc. The source of the main subject-logical and emotionally-expressive information chains are the concepts of «sadness» and «loneliness». In the text of the novel «Loneliness on the Net» a powerful functional load in the expression

of the emotional state of the characters performs the concept of «smutek» («sadness»), which in the author's interpretation is associated with both negative and positive emotions. The feeling of sadness in the text is inevitably connected with loneliness, to which the artist attaches great conceptual significance. The lexeme *samotność* («loneliness») in the title of the work, for Janusz Leon Wiśniewski has a negative connotation, because it is equated with suffering, grief, loss, spiritual emptiness, which appears as «an asthma attack» and causes depression, but also positive – is a resource of harmony. An analysis of the semantic content of these concepts, their functional load, allows us to conclude that the Polish writer combines «sadness» and «loneliness» in emotional integrity with ambivalent character and shows the determining role in modern life in general and his world in particular.

Key words: contemporary novel, Janusz Wiśniewski, conceptual level of reading a text, concept, ambivalence, sadness, loneliness.

Васейко Юлія Святославівна – кандидат філологічних наук, доцент кафедри полоністики і перекладу Волинського національного університету імені Лесі Українки, <https://orcid.org/0000-0001-5227-1097>; jvaseyko@gmail.com

Касянчук Наталія Миколаївна – асистент кафедри полоністики і перекладу Волинського національного університету імені Лесі Українки, <https://orcid.org/0000-0003-4421-6906>; nataliakasianchuk@gmail.com

Моклиця Андрій Володимирович – кандидат філологічних наук, доцент кафедри полоністики і перекладу Волинського національного університету імені Лесі Українки, <https://orcid.org/0000-0002-3707-2863>; Moklytsya.Andrij@vnu.edu.ua